

Z judikatury Nejvyššího soudu České republiky

1) Výkon práva nemůže být současně zajištěn žádným zajišťovacím instrumentem, protože obecným smyslem zajištění závazků je zajistit plnění právních povinností a nikoliv výkon práv.

2) Opírá-li se odstoupení od smlouvy o konkrétní právní důvod stanovený objektivním právem, resp. smlouvou, nelze hovořit o porušení smluvní povinnosti ve smyslu ust. 544 odst. 1 obč. zák. V takovém případě storno nevyvolává důsledek spočívající v povinnosti zaplatit smluvní pokutu.

3) Smluvní strany si ve smlouvě dohodly v rámci tzv. „stornopodmínek“ specifický způsob zániku smlouvy jejím zrušením. Použitý termín „storno“ je přitom jazykovým ekvivalentem pojmu zrušení smlouvy, které je jednostranným úkonem směřujícím k jednoznačně definovaným důsledkům. V závislosti na časovém momentu, kdy ke zrušení dojde pak dohodly také výši tzv. „penále“. Toto ustanovení smlouvy přiznává žalovanému právo smlouvu zrušit za současného vzniku povinnosti zaplatit dohodnutou částku. Nelze je pak právně kvalifikovat jinak než odstupné. Vzhledem k tomu, že se jedná o právní vztah mezi podnikateli vzniklý při jejich podnikatelské činnosti, je právní úprava odstupného provedena v ustanovení § 355 odst. 1 obch. zák.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR [32 Odo 563/2002 ze dne 14. ledna 2003]

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem potvrdil odvolací soud rozsudek Okresního soudu v Ostravě ze dne 3. září 2001, č.j. 63 C 104/2000-63, kterým tento soud zavázal žalovaného k úhradě částky 64.285,50 Kč s 9 % úrokem z prodlení od 9. října 1999 do zaplacení.

V odůvodnění svého rozsudku odvolací soud vyhodnotil uzavře-

nou smlouvu mezi účastníky dne 24.2.1999 jako smlouvu nepojmenovanou v právním režimu obchodního zákoníku, a to na rozdíl od soudu prvního stupně, který ji právně posoudil podle ustanovení § 754 občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“) jako smlouvu o ubytování. Rovněž se neztotožnil s právním závěrem soudu prvního stupně ohledně ujednání tzv. stornopoplateků, který toto ujednání vyhodnotil

jako odstupné ve smyslu ustanovení § 355 obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“). Podle závěru odvolacího soudu k zániku smlouvy došlo na základě jednostranného úkonu žalovaného, kterým využil ujednání ve smlouvě. Žalobci v důsledku tohoto úkonu vzniklo právo na zaplacení tzv. stornopoplatků, jako smluvně sjednané sankce v žalované výši, a protože ve lhůtě splatnosti tento nárok žalovaný nezaplátil, vzniklo mu právo i na zaplacení příslušenství v zákonné výši. Toto ujednání ve smlouvě přitom není v rozporu s žádným kogentním ustanovením obchodního zákoníku, ani ujednáním, kterým by žalobce zneužíval svých práv, případně překročil meze, které vyplývají ze zásad poctivého obchodního styku.

Ve vztahu k námitce žalovaného ohledně nutného hodnocení ujednání o tzv. stornopoplatcích jako ujednání o smluvní pokutě, odvolací soud uvedl, že smluvní pokuta je zajišťovacím prostředkem, jehož účelem je donutit dlužníka pohrůžkou majtkové sankce k řádnému plnění závazku, přičemž v určitých směrech plní funkci paušalizované náhrady škody. Ovšem v daném případě nebylo účelem ujednání o tzv. stornopoplatcích donutit žalovaného ke splnění závazku, neboť z obsahu ujednání je zřejmé, že uvedené ujednání pamatovalo na situaci, kdy dojde v důsledku právního úkonu

žalovaného ke zrušení smlouvy ještě před jejím naplněním. Proto tuto námitku shledal nedůvodnou.

Ve shodě se soudem prvního stupně pak odvolací soud konstatoval, že ujednání týkající se tzv. stornopoplatků není ujednáním, které by bylo v rozporu s dobrými mravy či zásadami poctivého obchodního styku, neboť důvody, které vedly žalovaného ke zrušení smlouvy nelze přičítat k tíži žalobce, a to i s tím ohledem, že žalovaný je podnikatelem a nese rizika vyplývající ze své podnikatelské činnosti.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Co do jeho přípustnosti odkazuje na ustanovení § 237 odst. 1 písmeno c) o. s. ř. s tím, že napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam, neboť řeší právní otázku v rozporu s hmotným právem a rozhodnutí tak spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

V dovolání namítá nesprávnost právního hodnocení smluvního ujednání o tzv. stornopoplatcích odvolacím soudem. Ten dospěl k závěru, že při výkladu tohoto smluvního ujednání není možné přihlídnout k ustanovení § 759 odst. 1 obč. zák. Dovolatel však tvrdí, že i když se případně jedná o smlouvu inomínatní (nepojmenovanou), v každém případě je nutné podle analogie zákona použít vedle ujednání smluvních také ujednání zákonná, která jsou

svým obsahem smlouvě nejbližší. Z tohoto pohledu lze na smlouvu aplikovat ustanovení § 754 a násl. obč. zák., tedy včetně ustanovení § 759 odst. 1 obč. zák. Smluvní ujednání o tzv. stornopoplatcích přitom nestojí ve vzájemně rozporném postavení s uvedeným ustanovením § 759 odst. 1 obč. zák., nýbrž je nutné je aplikovat vedle sebe, a to tak, že právě povinnost k hrazení újmy ve smlouvě pojmenované jako penále je omezena nad rámec smluvního ujednání ještě i ustanovením § 759 odst. 1 obč. zák. V návaznosti na aplikaci tohoto ustanovení obč. zák. pak dovolatel uvádí, že žalobce neprokázal, zda mohl vzniklé újmě zabránit.

Jde-li o závěry odvolacího soudu ohledně vyhodnocení pojmu penále, které odvolací soud neshledal smluvní pokutou, dovolatel uvádí, že sám pojem penále je konstantní judikaturou řazen pod smluvní pokutu a právní hodnocení odvolacího soudu je tak účelové. Na smluvní ujednání penále jako smluvní pokuty je pak nutné aplikovat zásady poctivého obchodního styku resp. ujednání o dobrých mravech. Výkon práva se v souzeném případě dostal do rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, jelikož žalobce výkonem svého práva nesleduje dosažení svého hospodářského cíle. Provedené hodnocení, že je nutné nést podnikatelské riziko není podle odvolatele na místě.

Žalobce ve svém vyjádření k podanému dovolání uvedl, že se neztotožňuje s argumenty dovolatele uváděné v dovolání. Je podle něj nerozhodné, zda smlouva byla posouzena jako inomínatní či jako smlouva o ubytování, když mezi smluvními stranami bylo v rámci smluvní volnosti naprosto svobodně sjednáno ustanovení ohledně tzv. stornopodmínek. Proto nelze na něm požadovat, aby on nesl důkazní břemeno prokázání možnosti odvrácení vzniklé újmy. Smluvní strany si sjednaly účtování kompenzace v pevně stanovené výši a nikoliv kompenzace, která by závisela na škodě, která mu vznikla. Rovněž odmítl argumenty týkající se rozpornosti výše účtovaného stornopoplatku s dobrými mravy.

Dovolání je přípustné.

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští. Přípustnost dovolání přitom upravují ustanovení §§ 237, 238, 238a, 239 o. s. ř. Dovolatel sám ohledně přípustnosti dovolání odkázal na ustanovení § 237 odst. 1 písmeno c) o. s. ř., neboť rozhodnutí odvolacího soudu potvrzuje rozhodnutí soudu prvního stupně, byť na základě zčásti odlišného právního hodnocení. Z uvedeného ustanovení § 237 odst. 1 písmeno c) o. s. ř. vyplývá, že dovolání je v tomto případě přípustné

pouze tehdy, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Zásadní právní význam je přitom dovolatelem spatřován v tom, že odvolací soud řeší právní otázku spočívající v právním hodnocení uzavřené smlouvy o ozdravném pobytu dětí v přírodě mezi účastníky dne 24.2.1999, a zejména pak práva z ní plynoucí pro smluvní strany, v rozporu s hmotným právem. Jiné demonstračně uvedené případy v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., kdy má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam, neuvádí.

Odvolací soud nepochybil, pokud smlouvu o ozdravném pobytu dětí v přírodě uzavřenou mezi účastníky dne 24.2.1999 právně kvalifikoval jako reálný kontrakt nepojmenovaný v právním režimu obchodního zákoníku. Oba účastníci smlouvy jsou totiž podnikatelé a z jejího obsahu je nepochybné, že ji uzavírali v souvislosti se svou podnikatelskou činností. Postupovali tak podle ustanovení § 269 odst. 2 obch. zák. a vznikl mezi nimi platný obchodně právní závazkový vztah. O smlouvu o ubytování ve smyslu ustanovení § 754 a následujících obč. zák. se přitom jednat nemůže, neboť z jejího obsahu jednoznačně vyplývá, že dovolatel sám není objednatelem, kterému by vzniklo uzavřením této smlouvy právo na poskytnutí přechodného

ubytování žalobcem, nýbrž že touto smlouvou hodlal zajistit ozdravný pobyt v přírodě pro děti. Ve smlouvě tak absentuje základní náležitost nutná pro to, aby se mohlo jednat o daný smluvní typ upravený citovaným ustanovením obč. zák., a to, aby objednateli vzniklo na základě takové smlouvy právo na poskytnutí přechodného ubytování na dohodnutou dobu nebo na dobu vyplývající z účelu ubytování. Obchodní zákoník a ani zákoník občanský však smlouvu uzavřenou mezi účastníky dne 24.2.1999 jako samostatný smluvní typ neupravují. Jedná se tak o smlouvu nepojmenovanou, jejíž právní režim se řídí vedle rozhodných ustanovení smlouvy také těmi ustanoveními zákoníku obchodního respektive občanského, jež jsou jim svým obsahem nejbližší. Lze tak přisvědčit relevanci tvrzení dovolatele v tom, že je nutné v souzeném případě postupovat podle analogie zákona. Její užití je upraveno ustanovením § 853 obč. zák., který říká, že občanskoprávní vztahy, pokud nejsou zvláště upraveny ani tímto, ani jiným zákonem, se řídí ustanoveními tohoto zákona, která upravují vztahy obsahem i účelem jim nejbližší. Nejbližším smluvním typem upraveným v zákoníku občanském, neboť obchodní zákoník žádný takový neobsahuje, je pak smlouva o ubytování. Její zákonný právní režim provedený ustanove-

ním § 754 a následujících obč. zák. však nastupuje subsidiárně až při regulaci těch práv a povinností smluvních stran, které smlouva sama neprovádí. Využil-li žalovaný svého práva přiznaného mu smlouvou a pobyt dětí zrušil před jeho realizací, pak postupoval podle obsahu uzavřené smlouvy. Výkon práva však současně nemůže být zajištěn žádným zajišťovacím instrumentem, protože obecným smyslem zajištění závazků je zajistit plnění právních povinností a nikoliv výkon práv. Námítka dovolatele, že pojem „penále“ je nutné vyhodnotit jako smluvní pokutu a užít pak následně moderáční právo je ve světle uvedených závěrů dovolacího soudu zcela irelevantní. Ostatně obdobně uzavřel Nejvyšší soud v rozsudku sp. zn. 3 Cdon 1032/96, publikovaný v časopise Právní rozhledy č. 4/1999 str. 204, když konstatoval, že opírá-li se odstoupení od smlouvy (v souzeném případě zrušení smlouvy) o konkrétní právní důvod stanovený objektivním právem, resp. smlouvou, nelze hovořit o porušení smluvní povinnosti ve smyslu ust. 544 odst. 1 obč. zák. V takovém případě storno nevyvolává důsledek spočívající v povinnosti zaplatit smluvní pokutu.

Žalovaný si při realizaci svého práva na zrušení smlouvy musel být také vědom toho, že bude povinen uhradit dohodnutou částku ve výši 50 % z celkové částky za pobyt dětí.

Povinnost hradit takto dohodnuté plnění ve smlouvě je souladná se zákonnou úpravou, kterou však není dovolatelem uváděné ustanovení § 759 odst. 1 obč. zák., které upravuje právo ubytovaného od smlouvy odstoupit, a dále řeší nutnost úhrady vzniklé újmy ubytovateli předčasným zrušením smlouvy. Nijak se tedy nedotýká práva na zaplacení dohodnuté částky pro případ zrušení smlouvy. Dovolatel se tak mýlí, jestliže tvrdí, že toto ustanovení je nutno aplikovat vedle smlouvy tak, že povinnost uhradit dohodnutou částku je omezena nad rámec smluvního ujednání ještě tímto ustanovením, upravujícím povinnost hradit újmu vzniklou ubytovateli předčasným zrušením ubytování pouze tehdy, nemohl-li ubytovatel újmě zabránit. Takovýto postup by odporoval obsahu uzavřené smlouvy.

Smluvní strany si ve smlouvě dohodly v rámci tzv. „stornopodmínek“ specifický způsob zániku smlouvy jejím zrušením. Použitý termín „storno“ je přitom jazykovým ekvivalentem pojmu zrušení smlouvy, které je jednostranným úkonem směřujícím k jednoznačně definovaným důsledkům. V závislosti na časovém momentu, kdy ke zrušení dojde pak dohodly také výši tzv. „penále“. Toto ustanovení smlouvy přiznává žalovanému právo smlouvu zrušit za současného vzniku povinnosti zaplatit dohodnutou

částku. Nelze je pak právně kvalifikovat jinak než odstupné. Vzhledem k tomu, že se jedná o právní vztah mezi podnikateli vzniklý při jejich podnikatelské činnosti, je právní úprava odstupného provedena v ustanovení § 355 odst. 1 obch. zák. Odvolací soud tak pochybil, když ohledně ujednání tzv. stornopoplatků uzavřel, že se nejedná o ujednání o odstupném podle ustanovení § 355 obch. zák., neboť toto ujednání není výslovným ujednáním pro případ, že jedna ze stran nebo kterákoliv ze stran je oprávněna smlouvu zrušit zaplacením určité částky jako odstupného. Je nepochybné, že smluvní strany ve smlouvě projeví vůli tak, že žalovaný má právo smlouvu zrušit před jejím plněním ovšem za současného zaplacení dohodnuté částky. To, že tuto částku nezaplatil je předmětem sporu. Není jím tedy otázka způsobu zániku smlouvy, jeho platnosti či provedení. Žalovaný právě využil svého práva a projevil vůli smlouvu zrušit, což je jednoznačné ze zrušení objednávky ze dne 3.6.1999. Závěr odvolacího soudu spočívající v tom, že by současně musel žalovaný zaplatit odstupné, aby se jednalo o citovanou právní úpravu odstupného ve smyslu ustanovení § 355 obch. zák. je mylný. Právě žalovaná částka představuje ono odstupné. Vzhledem k tomu, že odvolací soud tuto právní otázku řešil v rozporu

s hmotným právem, dospěl dovolačící soud k závěru, že je dovolání ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písmeno c) o. s. ř. v návaznosti na ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. přípustné, není však důvodné.

Dovolačitel uplatnil dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241a odst. 1 písmeno b) o. s. ř., tedy že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Byť odvolací soud řešil otázku právního vyhodnocení ujednání smluvních stran ve smlouvě ze dne 24.2.1999 ohledně tzv. stornopoplatků v rozporu s hmotným právem, jeho rozhodnutí na řešení této právní otázky nespočívá. Odvolací soud nepochybil ve svém závěru, když konstatoval, že smlouva mezi účastníky uzavřená je smlouvou nepojmenovanou, že žalovaný učinil jednostranný úkon, kterým využil ujednání ve smlouvě a dohodnutý pobyt dětí zrušil na základě čehož pak žalobci vzniklo právo na zaplacení dohodnuté částky. Správný je jeho závěr také v tom, že toto ujednání smlouvy není v rozporu s žádným kogentním ustanovením obchodního zákoníku, ani ujednáním, kterým by žalobce zneužíval svých práv, případně překročil meze, které vplývají ze zásad poctivého obchodního styku. Jeho mylná právní kvalifikace otázky zda ujednání ve smlouvě ohledně tzv. stornopodmínek je odstupným či ujednáním své-

ho druhu, které nemá zákonnou reflexi, tak neměla na uloženou povinnost dovolateli rozhodnutím soudu prvního stupně, které bylo odvolacím soudem potvrzeno, žádný vliv.

Vzhledem k tomu, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu nespočívá na nesprávném právním posouzení věci, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) dovolání podle ustanovení § 243b odst. 2 o. s. ř. zamítl.

Výrok o náhradě nákladů řízení je odůvodněn ustanovením § 243b odst. 4, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř., neboť žalovaný, neměl úspěch při uplatňování svého práva v dovolacím řízení. Náklady řízení žalobce sestávají z odměny za jeho zastupování advokátem v dovolacím řízení vypočtené podle vyhlášky č. 484/2000 Sb., ve znění vyhlášky č. 49/2001 Sb. (dále též jen „vyhláška“).

Podle ustanovení § 10 odst. 3 vyhlášky se pak ve věcech odvolání a dovolání sazba odměny posuzuje podle sazeb, jakými se řídí odměna pro řízení před soudem prvního stupně, není-li stanoveno jinak.

Podle ustanovení § 3 odst. 1 vyhlášky, není-li stanoveno jinak, ve věcech, v nichž je předmětem řízení zaplacení peněžité částky, činí sazba odměny v souzené věci 6.000,- Kč a 15 % z částky přesahující 10.000, Kč. Sazba odměny se pak podle ust. § 16 odst. 2 vyhlášky zaokrouhluje na celé desetikoruny směrem nahoru a činí 18.650,- Kč. Ustanovení § 18 odst. 1 věta první vyhlášky stanoví, že učiní-li advokát v řízení pouze jediný úkon právní služby (v této věci vyjádření k dovolání), soud sníží sazbu odměny o 50 %, nejméně na částku 250,- Kč. Sazba odměny za zastupování advokátem se tudíž snižuje na konečných 9.325,- Kč. Spolu s náhradou hotových výdajů ve výši 75,- Kč, jež přísluší zástupkyni žalobce podle ustanovení § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů, tedy soud přiznal žalobci k tíži dovolatele celkem 9.400,- Kč.

zdroj: www.nsoud.cz

Připravila: Mgr. Barbora Frantová

